

BORBA PROTIV NEDOZVOLJENE TRGOVINE I INSPEKCIJSKI NADZOR

STANJE

Aktivnosti državnih organa na sistemskom unapređenju kontrole nelegalne trgovine su nastavljene i u proteklom periodu, usvajanjem i implementacijom mera novog Akcionog plana za sprovođenje Nacionalnog programa za suzbijanje sive ekonomije za period od 2019-2021 godine. Dodatno, kontinuirani rad Koordinacione komisije za inspekcijski nadzor kao krovnog tela, operativni rad Jedinice za podršku Koordinacionoj komisiji na unapređenju sistema inspekcijskog nadzora i efektivnoj implementaciji Zakona o inspekcijskom nadzoru kao i Radne grupe za suzbijanje nelegalne trgovine u okviru Koordinacione komisije u kontroli određenih sektora i proizvoda rezultovao je pripremom i usvajanjem brojnih mera koje su doprinele efikasnijoj kontroli nelegalne trgovine u zemlji tokom 2019. i 2020. godine. Inspekcijski i kontrolni organi, uprkos evidentnim materijalnim i kadrovskim ograničenjima, svojim aktivnostima i angažovanjem na terenu daju veliki doprinos suzbijanju nelegalne trgovine.

COVID-19

Usled epidemije COVID-19 i preduzetim merama ograničenja kretanja u zemlji i svetu, iz opravdanih razloga, usledilo je usporavanje implementacije mera za dalje unapređenje sistema inspekcijskog nadzora. Sa druge strane, kontrolni organi su bili pod manjim pritiskom. Međutim, ukidanje restriktivnih mera kretanja i ponovno povećanje obima trgovine vraća fokus na potrebu za efikasnom kontrolom.

Od početnog zatvaranja granica i rezultujuće konfuzije u transportu, u skladu sa novim merama Evropske komisije članice CEFTA-e su usvojile sistem „zelenih koridora“ radi ubrzanja prekogranične trgovine. U okviru „zelenih koridora“, svaka zemlja je odredila posebne granične prelaze za transport robe sa carinskim i inspekcijskim službama koje su bile na raspolaganju 24 časa dnevno. Takođe, usvojene su liste prioritetne robe za brzi prelazak preko graničnih prelaza i uveden je sistem najave dolaska kamiona sa prioritetnom robom radi pojednostavljenja svih uvozno-izvoznih procedura.

Po prethodnom planu, a ubrzo nakon proglašenja epidemije COVID-19 u zemlji, otvoren je kontakt centar za podnošenje prijavi inspekcijama. S obzirom da su tokom epidemije donete brojne mere i ograničenja, umesto planiranog

fokusa kontakt centra na mere za privredu i građane, fokus rada u ovom periodu je promenjen na mere za suzbijanje epidemije i kontrolu cena proizvoda od značaja (medicinska sredstva, hrana i sl.).

POBOLJŠANJA

Kao što je već navedeno, u 2019. godini je usvojen novi Akcioni plan za sprovođenje Nacionalnog programa za suzbijanje sive ekonomije za period 2019-2020. U skladu sa predviđenim merama za unapređenje sistema inspekcijskog nadzora, pripremljena je Funkcionalna analiza kapaciteta republičkih inspekcija kojom je identifikovana jasna potreba za dodatnim zapošljavanjem inspektora, i na osnovu koje je 2019. godine usvojen trogodišnji Akcioni plan za zapošljavanje inspektora. Navedenim planom, predviđeno je angažovanje dodatnih 1.272 inspektora do kraja 2021. godine, pored trenutnog broja od oko 2.400 inspektora na republičkom nivou. Prošireno je korišćenje informacionog sistema E-inspektor, priključivanjem većine republičkih inspekcija u zemlji, pored prvobitne četiri. Korišćenjem navedenog IT rešenja, očekivano je ubrzanje i veća transparentnost inspekcijskih kontrola.

Saradnja između prekršajnih sudova i inspekcija je unapređena intenziviranjem međusobnih obuka i povezivanjem baza inspekcija i sudova. Dodatno, u toku je sprovođenje specijalizacije sudova za prekršajne postupke, što će doprineti efikasnijem kažnjavanju prestupa i osnažiti preventivnu ulogu inspekcija u privredi.

Korišćenjem mobilnih aplikacija za instant plaćanje roba i usluga putem IPS QR koda je omogućeno kupcima brzo i bezbedno plaćanje za kupljena dobra i na taj način pospešeno povećanje nivoa bezgotovinskog plaćanja u zemlji.

PREOSTALI PROBLEMI

Ukazuje se da Zakon o inspekcijskom nadzoru nije u potpunosti sproveden u oblasti usklađivanja sektorskih zakona sa krovnim zakonom, iako je Vlada Republike Srbije usvojila Zaključak koji predviđa harmonizaciju 78 zakona sa Zakonom o inspekcijskom nadzoru.

Neophodno je nastaviti sa unapređenjem kadrovskih i tehničkih kapaciteta inspekcija, daljim povećanjem primanja inspektora, kreiranjem adekvatnog sistema ocenjivanja učinka i obezbeđenjem potrebne opreme.

Takođe, iako postoje unapređenja u oblasti postupanja pravosudnih organa u kažnjavanju nelegalne trgovine, imajući u vidu kompleksnost ove teme, dalja specijalizacija sudova za prekršaje u privredi bi trebala da bude nastavljena.

Uprkos usvojenom Uputstvu o izradi i izveštavanju po planovima aktivnosti (hodogramima), sistem izveštavanja o rezultatima implementacije usvojenih hodograma za kontrolu nelegalne trgovine u određenim sektorima/robe još uvek nije u potpunosti implementiran od strane Koordinacione komisije.

Po pitanju daljeg uređenja oblasti parafiskala, elektronski registar i portal sa važećim naknadama za korišćenje javnih dobara nije uveden.

Efikan sistem za skladištenje zaplenjene robe nije propisan u proteklom periodu. Posledica je ograničavanje aktivnosti inspeksijskih organa usled nedovoljnih skladišnih kapaciteta koji su im na raspolaganju. Sa druge strane, dodatni kapaciteti postoje u okviru privrednih društva i oni se uz adekvatne procedure mogu koristiti za ovu namenu.

U cilju stimulisanja povećanja transakcija u privredi, sma-

tramo da uvođenje novog sistema naplate putem onlajn fiskalnih kasa može biti od velike pomoći.

Pored navedenih problema u kontroli nelegalne trgovine, želeli bismo da istaknemo važnost efikasnih procedura za uvoz i izvoz, s obzirom da njihova kompleksnost takođe utiče na odluku privrednih subjekata na koji način će plasirati kupljenu ili proizvedenu robu. U cilju pojednostavljenja trgovinskih procedura, skrenuli bismo pažnju da se privrednici susreću sa velikim brojem poteškoća, a koje potiču delom iz procedura u zemlji, a delom od ne-carinskih barijera u inostranim zemljama. Što se tiče problema u zemlji, privredna društva se susreću sa neujednačenim tretmanom carinarnica, neujednačenom praksom kod izdavanja uverenja o poreklu robe usled različitog priznavanja inputa u proizvodnji, insistiranjem na papirnim dokumentima usled nedostatka elektronske povezanosti sistema inspeksijskih organa i carine, usporavanjem procedure izvoza/uvoza usled spore ugradnje i uklanjanja elektronskih lokatora na kamionima, nedovoljno efikasnim železničkim prevozom, komplikovanim procedurama za rečni transport robe i dr. Sa druge strane, primeri ne-carinskih barijera se odnose na nepriznavanje sertifikata o kvalitetu robe između Republike Srbije i drugih zemalja, neefikasne uvozne postupke u određenim susednim zemljama kao i neusklađene propise i standarde za transportna vozila.

PREPORUKE SAVETA

- Nastaviti sa sprovođenjem Nacionalnog programa za suzbijanje sive ekonomije i povezanog Akcionog plana za 2019-2020. (3)
- Propisati i sprovesti brz i efikan postupak regulisanja skladištenja zaplenjene robe između javnog i privatnog sektora. (3)
- Pristupiti unapređenju uvoznih i izvoznih procedura. (3)
- U cilju povećanja efikasnosti kaznenog sistema prema nedozvoljenoj trgovini, uvesti specijalizaciju sudija za prekršaje u privredi. (2)
- Unaprediti sistem fiskalnog opterećenja za preduzeća koja posluju u Republici Srbiji izradom registra važećih naknada, u cilju dalje kontrole parafiskalnih nameta. (2)
- Uspostaviti sistem izveštavanja o merama i efektima Planova aktivnosti (hodograma) i nastaviti sa usvajanjem novog hodograma za kontrolu TNG, kao i za druge proizvode od interesa. (1)
- Uvesti onlajn fiskalne kase. (1)